

PL

PL

PL

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 7.5.2008
KOM(2008) 238 wersja ostateczna

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO, KOMITETU
REGIONÓW ORAZ EUROPEJSKIEGO BANKU CENTRALNEGO**

10 lat istnienia unii gospodarczej i walutowej – sukcesy i wyzwania

{SEK(2008) 553}

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO, KOMITETU
REGIONÓW ORAZ EUROPEJSKIEGO BANKU CENTRALNEGO**

10 lat istnienia unii gospodarczej i walutowej – sukcesy i wyzwania

HISTORYCZNY KROK

Dnia 2 maja 1998 r. europejscy przywódcy podjęli historyczną decyzję o wprowadzeniu jednolitej waluty – euro. Przejście w dniu 1 stycznia 1999 r. do ostatniej fazy UGW – unii gospodarczej i walutowej – stanowiło punkt zwrotny europejskiej integracji. Mimo że zasadniczo wydarzenie to miało charakter ekonomiczny, stanowiło ono jednocześnie dla europejskich obywateli i reszty świata bardzo wyraźny sygnał polityczny, mówiący, że Europa jest w stanie podejmować daleko idące decyzje w celu zapewnienia wspólnej i pomyślnej przyszłości kontynentu, który zbyt często był sceną wojen oraz rozchwiania gospodarczego i politycznego. Utworzenie UGW, stanowiące najważniejszą reformę walutową od czasów systemu finansowego z Bretton Woods, było śmiałym posunięciem, bez precedensu w nowoczesnej historii europejskiej ekonomii, które zmieniło światowy krajobraz ekonomiczny.

W ciągu dziesięciu lat swego istnienia euro odniosło spektakularny sukces. Jednolita waluta stała się symbolem Europy, uważanym przez obywateli krajów strefy euro za jeden z najkorzystniejszych skutków europejskiej integracji obok swobodnego przepływu osób, kapitału, towarów i usług w granicach UE i pokoju w Europie. Co druga osoba w strefie euro twierdzi, że UE oznacza dla niej jednolitą walutę. UGW przyczyniła się do przypieczętowania stabilności makroekonomicznej i ożywienia transgranicznej wymiany handlowej, integracji finansowej i inwestycji. Liczba krajów, w których obowiązuje euro, zwiększyła się z początkowych jedenastu do piętnastu na początku 2008 r. i przewidywany jest dalszy jej wzrost. UGW jest osiągnięciem o strategicznej wadze dla UE, a nawet dla całego świata, w którym Europa stała się filarem makroekonomicznej stabilności, szczególnie pożądanym w kontekście aktualnego niepokoju na rynkach finansowych.

Euro odniosło wprawdzie jednoznaczny sukces, nie spełniło jednak dotychczas niektórych oczekiwań, jakie początkowo z nim wiązano. Produkcja, a zwłaszcza wzrost wydajności, są niższe niż w innych rozwiniętych gospodarkach, równocześnie wzrosły obawy co do sprawiedliwości podziału dochodu i zamożności. Ponadto szereg poważnych problemów, które w momencie utworzenia UGW nie ujawniły się jeszcze lub dopiero zaczynały się zarysowywać, obecnie stało się naglących. Szybki postęp globalizacji powoduje, że zasoby naturalne stają się coraz bardziej deficytowe. Zmiany klimatu i skutki starzenia się społeczeństwa nałożą dodatkowe ograniczenia na możliwości wzrostu gospodarczego krajów europejskich. Rosnąca nierównowaga gospodarcza na świecie powoduje zwiększenie presji na kurs wymiany euro i na funkcjonowanie krajowych systemów finansowych. Stopniowe rozszerzanie się strefy euro zwiększy wprawdzie dynamizm jej gospodarki, ale jednocześnie doprowadzi do większego zróżnicowania w ramach UGW, wywierając większy nacisk na jej zdolności dostosowawcze.

W niniejszym komunikacie i towarzyszącym mu sprawozdaniu¹ zawarto **ocenę doświadczeń pierwszej dekady istnienia UGW, określając cele i wyzwania stojące przed strefą euro, oraz przedstawiono program polityczny**, który ma się przyczynić do sukcesu UGW w przyszłości.

GLÓWNE SUKCESY PIERWSZYCH DZIESIĘCIU LAT

Wprowadzenie euro spowodowało **ogromną zmianę w otoczeniu makroekonomicznym** w państwach członkowskich, które je przyjęły, i poza nimi. Jednolita polityka pieniężna w połączeniu z krajową – lecz koordynowaną – polityką fiskalną sprzyja stabilności makroekonomicznej. Korekty kursów walutowych, które co pewien okres gnębiły Europę, należą do przeszłości. Europejski Bank Centralny (EBC), któremu powierzono prowadzenie polityki pieniężnej strefy euro, szybko udowodnił swoją wiarygodność. Znacznie poprawiła się dyscyplina budżetowa, wzmocniona za sprawą paktu na rzecz stabilności i wzrostu. Ekonomiczna i finansowa integracja gospodarki strefy euro postępowała szybciej niż miało to miejsce w pozostałych państwach UE; wzrosła także odporność gospodarki na wstrząsy zewnętrzne. Ogólnie rzecz biorąc odnotowano postęp w licznych dziedzinach gospodarki, co obrazują poniższe przykłady.

Polityka pieniężna przyczyniła się do ustabilizowania długoterminowych oczekiwań inflacyjnych na poziomie bliskim stabilności cen zdefiniowanej przez EBC. W pierwszej dekadzie istnienia UGW inflacja wyniosła średnio nieco ponad 2%, wobec 3% w latach dziewięćdziesiątych i 8–10% w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych. Od momentu wprowadzenia euro nominalne stopy procentowe, wynoszące 9% w latach dziewięćdziesiątych i 12% w latach osiemdziesiątych, spadły do średniego poziomu wynoszącego około 5%. W ujęciu realnym spadły one w UGW do poziomu nienotowanego od dziesięcioleci nawet w krajach, które przed przyjęciem euro cieszyły się najwyższą stabilnością. Inflacja wzrosła wprawdzie ostatnio zwłaszcza z powodu gwałtownie rosnących cen ropy i innych surowców, do czego dołożył się niepokój na rynkach finansowych, który spowodował wprowadzenie bardziej rygorystycznych warunków udzielania kredytów dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw. Po ustąpieniu presji ze strony tych czynników zewnętrznych spodziewany jest jednak powrót do niskiej inflacji i normalniejszych warunków udzielania kredytów, nawet jeśli ceny ropy i innych surowców nadal będą miały tendencję zwyżkową ze względu na utrzymujący się popyt ze strony krajów dynamicznie się rozwijających.

Polityka fiskalna wspiera stabilność makroekonomiczną w UGW. W ostatnich latach nastąpił imponujący postęp konsolidacji fiskalnej, którego punktem kulminacyjnym był deficyt wynoszący jedynie 0,6% PKB w 2007 r., wobec średniej wysokości deficytu w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych na poziomie 4%. przeprowadzona w 2005 r. reforma paktu na rzecz stabilności i wzrostu nie tylko przyczyniła się do zwiększenia dyscypliny, ale także wsparła trwałą korektę nadmiernych deficytów, zniechęcając do uciekania się do środków jednorazowych. Procykliczność polityki fiskalnej – choć nie wyeliminowano jej całkowicie – także stała się mniej powszechna. W rezultacie, a także dzięki nadzwyczajnym dochodom podatkowym w ostatnich kilku latach, w 2007 r. żaden z krajów strefy euro nie miał deficytu przekraczającego 3%, a ogólny deficyt w strefie euro (na poziomie 0,6% PKB

¹ SEK(2008) 553 „10 lat istnienia unii gospodarczej i walutowej – sukcesy i wyzwania”.

w 2007 r.) był najniższy od kilkudziesięciu lat. Dziesięć z piętnastu krajów strefy euro odnotowało w 2007 r. nadwyżkę budżetową lub ich budżet był niemal zrównoważony.

UGW pozytywnie wpływa na integrację gospodarczą i rynkową. Wyeliminowanie ryzyka kursowego i niższe koszty transakcji transgranicznych przyczyniły się do rozwoju jednolitego rynku i integracji rynków produktowych. Z dostępnych szacunków wynika, że eliminacją zmian kursów walutowych można tłumaczyć niemal połowę wzrostu obrotów handlowych wewnątrz strefy euro, które obecnie stanowią jedną trzecią PKB tej strefy, wobec jednej czwartej dziesięć lat temu. Co więcej bezpośrednie inwestycje zagraniczne wewnątrz strefy wynoszą obecnie jedną trzecią PKB w porównaniu do początkowej jednej piątej. Zgodnie z tym, co sugerują szacunki, niemal dwie trzecie wzrostu można powiązać bezpośrednio z utworzeniem jednolitej waluty. Zjawiska te przyniosły znaczne korzyści skali i pobudziły konkurencję, wpływając jednocześnie w sposób zauważalny na wydajność produkcyjną. Podobnie też obniżenie się kosztów ryzyka, stanowiących część kosztów kapitałowych, wpłynęło na zwiększenie inwestycji, które sięgnęły obecnie niemal 22% PKB – poziomu niespotykanego od wczesnych lat dziewięćdziesiątych. Ogólnie rzecz biorąc szacuje się, że jednolita waluta, oddziałując różnymi kanałami, spowodowała od czasu jej wprowadzenia wzrost jednostkowej wydajności pracy nawet o 5% .

Euro odegrało rolę **potężnego katalizatora integracji rynku finansowego**. Międzybankowe rynki pieniężne w strefie euro w pełni się połączyły, a wartość transgranicznych operacji międzybankowych od 1999 r. stale wzrasta. Transgraniczna konsolidacja banków uległa przyspieszeniu, a szesnaście największych grup bankowych posiada obecnie ponad 25% swoich aktywów na terenie UE poza rynkiem rodzimym. Wyłonił się znaczny rynek obligacji sektora prywatnego denominowanych w euro, o rocznej wartości emisji brutto wynoszącej ponad 1 bilion EUR, co znacznie przewyższa sumę około 800 mld EUR uzyskaną z emisji sektora publicznego. Tempo łączenia się rynków kapitałowych było również szybsze niż gdzie indziej, a udział kapitału ulokowanego w innych krajach strefy euro wzrósł z 20 do 40%. Nastąpił rozwój infrastruktury rynku finansowego i postęp w zakresie transgranicznych usług finansowych dla przedsiębiorstw, ponadto jednolity obszar płatności w euro ma usunąć różnice w warunkach między detalicznymi płatnościami krajowymi a transgranicznymi. Równocześnie wdrożenie planu działania w zakresie usług finansowych i działanie komitetów ds. procedury Lamfalussy'ego pozwoliło osiągnąć pewien stopień konwergencji w zakresie regulacji i nadzoru.

Dzięki UGW **wzrosła odporność strefy euro na niekorzystne wpływy zewnętrzne**. W pierwszej dekadzie istnienia strefa euro narażona była na szereg zewnętrznych wstrząsów związanych ze światowym cyklem koniunkturalnym, z których najważniejszym było załamanie się rynku akcji spółek internetowych i związany z tym kryzys w Stanach Zjednoczonych po roku 2000. Niemniej jednak spowolnienie w strefie euro na początku obecnej dekady, będące następstwem tych wstrząsów, było znacznie bardziej umiarkowane w stosunku do porównywalnych okresów przed przyjęciem jednolitej waluty. Wydaje się, że w czasie obecnego niepokoju na światowych rynkach finansowych, strefie euro ponownie udało się uniknąć najgorszego. Swój wkład w podniesienie odporności miało także ustabilizowanie długoterminowych oczekiwań inflacyjnych, reformy przeprowadzone w ramach strategii lizbońskiej na rzecz wzrostu i zatrudnienia, a także odnowiona dyscyplina budżetowa od czasu przeprowadzenia reformy paktu na rzecz stabilności i wzrostu.

UGW przyniosła **znaczne korzyści państwom członkowskim zaangażowanym w proces nadrobienia zaległości**. Otoczenie charakteryzujące się stabilnością makroekonomiczną i niskimi stopami procentowymi, przy wsparciu polityki spójności i jej funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, stworzyło warunki do przyspieszonego nadrobienia zaległości. Korzystne efekty rozważnej polityki gospodarczej zostały dodatkowo wzmocnione przez rozwój krajowych rynków finansowych i ich scalanie z resztą strefy euro. Nie dziwi zatem fakt, że uczestnictwo w UGW jest bardzo interesujące dla dwunastu państw członkowskich, które przystąpiły do UE w 2004 r. Trzy z nich przystąpiły już do strefy euro, a Słowacja jest gotowa, aby to uczynić w 2009 r.

Euro ustabilizowało się na pozycji **drugiej międzynarodowej waluty świata**. Wartość międzynarodowych dłużnych papierów wartościowych wyrażonych w euro przewyższyła w 2004 r. wartość takich papierów wyrażonych w dolarach amerykańskich, a jednocześnie udział denominowanych w euro pożyczek bankowych udzielonych przez banki ze strefy euro pożyczkobiorcom spoza tej strefy wynosi obecnie 36%, natomiast w dolarach amerykańskich 45%. Euro jest drugą walutą na rynkach dewizowych na świecie pod względem ilości operacji, wykorzystywaną w ponad jednej trzeciej wszystkich transakcji walutowych. Wzrosło oficjalne użycie euro: udział w skali światowej ujawnionych rezerw wyrażonych w euro zwiększył się z 18% w 1999 r. do ponad 25% w 2007 r. Zwiększyła się także jego rola jako waluty fakturowania i waluty rozliczeniowej w handlu międzynarodowym, osiągając ponad 50% wartości handlu zewnętrznego strefy euro. Euro stało się także bardzo ważne w wielu krajach trzecich, zwłaszcza w krajach kandydujących do strefy euro lub sąsiadujących z UE, w których około 60% handlu fakturowane jest w euro.

Strefa euro stała się **filarem stabilności dla gospodarki europejskiej i światowej**. Dzięki coraz większemu znaczeniu międzynarodowemu euro i samej wielkości gospodarki strefy euro polityka ekonomiczna w ramach UGW ma coraz bardziej globalny zasięg. Z równowagą w handlu zagranicznym, wiarygodną strukturą makroekonomiczną i bezpiecznym systemem finansowym strefa euro wnosi swój wkład w systematyczny rozwój światowej gospodarki nawet podczas bardzo burzliwego okresu ostatnich kilku miesięcy.

Strefa euro stworzyła **solidną strukturę kierowania gospodarką**. Główna odpowiedzialność w zakresie polityki gospodarczej spoczywa wprawdzie po stronie krajowej, ale państwa członkowskie należące do UGW osiągnęły porozumienie co do tego, że do sprawnego funkcjonowania UGW niezbędne są zdrowe finanse publiczne oraz elastyczne i zintegrowane rynki produktowe, pracy i finansowe. Reforma paktu stabilności i wzrostu z 2005 r. zwiększyła u rządów krajowych poczucie „przynależności” do ram zarządzania budżetowego. Natomiast zaktualizowana strategia lizbońska na rzecz wzrostu i zatrudnienia – podstawowe narzędzie koordynacji polityki gospodarczej w ramach UE – precyzuje w wytycznej nr 6, że państwa członkowskie powinny „przyczyniać się do poprawy dynamiki i funkcjonowania UGW”. **Eurogrupa służy** ministrom finansów krajów strefy euro **jako główne forum** rozwiązywania kwestii dotyczących jednolitej waluty, wykraczających poza ustalone w Traktacie zadania związane z nadzorem i koordynacją. Z uwagi na swój nieformalny charakter, który zachęca do szczerych i otwartych debat, Eurogrupa ma dobre warunki po temu, aby doprowadzać do zawierania porozumień i zajmowania jednoznacznych stanowisk w kwestiach makroekonomicznych odnoszących się do strefy euro. Z czasem stała się ona bardziej widoczna i zyskała na znaczeniu, zwłaszcza od momentu mianowania w 2005 r. jej pierwszego stałego przewodniczącego. Podjęte w ramach strefy euro zbiorowe działania przyniosły na forum międzynarodowym znaczące efekty. Przykładem może być

zaangażowanie trojki Eurogrupy (złożonej z przewodniczącego Eurogrupy, przewodniczącego EBC i komisarza ds. gospodarczych i walutowych) w szereg dialogów dwustronnych z Chinami i innymi krajami oraz ubiegłoroczne wielostronne konsultacje prowadzone przez MFW w sprawie nierównowagi gospodarczej na świecie.

Wszystkie te pozytywne czynniki złożyły się na powstanie w strefie euro w **okresie pierwszej dekady istnienia UGW rekordowej liczby 16 milionów miejsc pracy**. Od czasu wprowadzenia jednolitej waluty zatrudnienie wzrosło o niemal 15%, przy jednoczesnym spadku bezrobocia do około 7% ludności czynnej zawodowo. Co ważniejsze wzrost liczby miejsc pracy był wyższy niż odnotowany w innych rozwiniętych gospodarkach, takich jak np. Stany Zjednoczone. Większość tych ulepszeń zawdzięcza się reformom rynku pracy i systemów opieki społecznej, przeprowadzonym w ramach strategii lizbońskiej na rzecz wzrostu i zatrudnienia, oraz strukturom koordynacji i nadzoru UGW, a także umiarkowanej polityce płacowej prowadzonej przez większość krajów strefy euro. Pokazuje to jasno, że europejscy pracownicy są zdolni do podejmowania nowych wyzwań i dokonywania niezbędnych zmian, których ostatecznym wynikiem będzie tworzenie kolejnych miejsc pracy i jeszcze większy wzrost gospodarczy.

PROBLEMY, JAKIE NADAL STOJĄ PRZED UGW, SPOTĘGOWANE PRZEZ NOWE TENDENCJE ŚWIATOWE

Ogólny obraz pierwszej dekady UGW jest zatem bardzo pozytywny. Nie wszystkie jednak zamierzenia udało się zrealizować.

Potencjalny wzrost na poziomie 2% rocznie **jest zbyt niski**. Mimo szybko rosnącego zatrudnienia i pozytywnego wpływu jednolitej waluty, wzrost wydajności nie przestawał zwalniać: z 1,5% w latach dziewięćdziesiątych do 1% w bieżącej dekadzie, w wyniku czego dochód na mieszkańca w strefie euro zatrzymał się na poziomie 70% w stosunku do dochodu w USA. Większość mniejszych gospodarek strefy euro odnotowała wprawdzie wyjątkowo dobre wyniki, jednak potencjalny wzrost w kilku największych państwach członkowskich powinien być być znacznie większy.

Między poszczególnymi krajami istniały ponadto znaczne i trwałe różnice pod względem inflacji i jednostkowych kosztów pracy. Tendencja do utrzymywania się rozbieżności między państwami członkowskimi należącymi do strefy euro spowodowana była po części brakiem elastyczności cen i płac, których nie dostosowywano płynnie w zależności od produktów, sektorów i regionów. Doprowadziło to do narastającego spadku konkurencyjności i znacznej nierównowagi zewnętrznej, których skorygowanie wymaga w UGW długich okresów. Zasadniczo to przedłużające się dostosowanie odzwierciedla fakt, że reformy strukturalne były mniej ambitne niż miało to miejsce w okresie poprzedzającym wprowadzenie euro. Integracja rynków produktowych w strefie euro – podobnie jak w przypadku całej UE – nadal jest jedynie częściowa, przez co sektor usług świadczonych transgranicznie nadal jest niedostatecznie rozwinięty.

Euro jako waluta międzynarodowa jest głównym atutem krajów strefy euro i całej UE. Jednak w coraz bardziej zglobalizowanym świecie strefa euro ponosi koszty **braku jasnej strategii międzynarodowej** i mocnej pozycji na forach międzynarodowych. Zaczyna się odczuwać skutki narastającej od połowy lat dziewięćdziesiątych nierównowagi gospodarczej na świecie: kursy walutowe są bardzo niestabilne, a porozumienia w sprawie stabilności finansowej poddane ciężkiej próbie. Rosnący popyt na skąpe już i tak zasoby energii i innych podstawowych zasobów ze strony szybko rozwijających się gospodarek napotyka na ograniczenia podaży, czego wynikiem jest gwałtowny wzrost cen ropy, żywności i innych surowców. W tym niespokojnym otoczeniu jednolita waluta stanowi osłonę i może stawiać strefę euro w wyjątkowej pozycji, umożliwiając jej odegranie na światowej arenie politycznej kluczowej roli w zahamowaniu połączonych czynników ryzyka. Z uwagi na brak właściwie zdefiniowanej strategii międzynarodowej i skutecznej międzynarodowej reprezentacji, możliwości te nie są jednak wykorzystane w dostatecznym stopniu.

Wreszcie **publiczny wizerunek euro nie znajduje pełnego odzwierciedlenia w dobrych wynikach gospodarczych**. Euro często wykorzystuje się jako usprawiedliwienie złych wyników gospodarczych, które w rzeczywistości są skutkiem niewłaściwej polityki gospodarczej na szczeblu krajowym. Obywatele niektórych krajów są ponadto zdania, że wprowadzenie euro przyniosło znaczny wzrost cen. Nawet jeśli ogólna inflacja w okresie przejścia zmieniła się jedynie nieznacznie, to niekorzystny wpływ – nadal się utrzymujący – na wizerunek euro miały sporadyczne przypadki nadmiernych podwyżek cen w pewnych sektorach i państwach podczas wprowadzania do obiegu banknotów i monet euro. Jednocześnie brak rozwoju w zakresie gospodarczej części UGW, w przeciwieństwie do części walutowej, także wpłynął na obawę, że euro jest niezdolne odpowiednio sprostać podstawowym wyzwaniom, które przed nim stoją, co jeszcze dodatkowo osłabiło jego publiczny wizerunek. Jasno stąd wynika, że pozostaje jeszcze wiele do zrobienia. Jednak poza wypełnieniem początkowych oczekiwań agenda polityczna UGW na następne dziesięciolecie naznaczona będzie pojawieniem się nowych problemów na skalę światową, które będą miały jeszcze bardziej potęgujący wpływ na wspomnianą wyżej słabość UGW.

- **W szybkim tempie** postępuje **globalizacja**, a gospodarki rozwijające się konkurują z gospodarkami rozwiniętymi w zakresie działalności gospodarczej wymagającej niższych kwalifikacji i coraz bardziej także w zakresie działalności o dużej wartości dodanej. Globalizacja oferuje ogromne możliwości wzrostu rynku, przy niższych cenach i większym wyborze dla konsumentów oraz wzroście wydajności dla producentów. Stanowi jednak także duże obciążenie dla zdolności dostosowawczych członków strefy euro, gdyż przestarzałe gałęzie przemysłu będą musiały zostać zastąpione nowymi rodzajami działalności, a badania naukowe, innowacje i kapitał ludzki mają większe niż kiedykolwiek dotąd znaczenie jako siła napędowa dynamizmu gospodarczego. Globalizacja zmusza ponadto strefę euro do podjęcia dodatkowo aktywnej roli w kierowaniu gospodarką i finansami na szczeblu światowym.

- **Rosną ceny żywności i energii**, pobudzone szybkim wzrostem gospodarki światowej i zmieniającym się modelem konsumpcji wśród rozwijających się gospodarek. Coraz większy wpływ na gospodarkę mają także zmiany klimatu. Czynniki te mogą wpływać hamująco na wzrost gospodarczy i negatywnie wpływać na sposób rozdziału dochodu i zamożności, przy czym najbardziej odczuwalne będą one dla najuboższych. Czynnikiem, który dodatkowo komplikuje sprawę jest fakt, że jednoczesne rozwiązanie kwestii powstrzymywania zmian klimatu i ograniczania wzrostu cen żywności i energii jest trudne do osiągnięcia. Problemy te mogą mieć dodatkowo różny wpływ na kraje strefy euro, potęgując potrzebę zapewnienia płynnej reakcji na wstrząsy.
- Tymczasem społeczeństwo strefy euro – podobnie jak w innych regionach świata – **starzeje się w szybkim tempie**, czego wynikiem będzie wzrost części społeczeństwa zależnej od systemu emerytalnego, przy jednoczesnym zmniejszaniu się potencjału wzrostu gospodarczego. Przewiduje się, że przy założeniu niezmienionej strategii politycznej stosunek liczby ludności w wieku produkcyjnym do liczby osób starszych zmniejszy się o połowę na przestrzeni następnych czterdziestu lat, a tempo wzrostu produktu potencjalnego strefy spadnie z obecnego poziomu wynoszącego średnio 2% rocznie do niewiele ponad 1%. Starzenie się społeczeństwa będzie stanowiło także stosunkowo duże obciążenie dla wydatków publicznych i jeśli nie przeprowadzi się reform systemu emerytalnego i ubezpieczeń zdrowotnych, będzie wpływać na zwiększanie się udziału wydatków publicznych w PKB szacunkowo o 4 punkty procentowe w ciągu następnych czterech dekad. Starzejące się społeczeństwa stanowią poważne wyzwanie dla zdolności dostosowawczych strefy euro, zagrażając trwałości finansów publicznych i – w ogólnej perspektywie –systemu opieki społecznej.

Te długookresowe tendencje, których skutki stają się coraz bardziej odczuwalne, będą stawiać wyzwania przed wszystkimi zaawansowanymi gospodarkami w zakresie wzrostu gospodarczego, stabilności makroekonomicznej, zdolności dostosowawczych, trwałości systemów ubezpieczeń społecznych oraz rozdziału dochodu i zamożności. Wynikają z nich **wyzwania polityczne szczególnie istotne dla strefy euro** z uwagi na jej stosunkowo niski potencjał wzrostu, słabszą zdolność dostosowawczą, wysokie zadłużenie publiczne i dużą wzajemną zależność jej gospodarek.

TRZYFILAROWA AGENDA POLITYCZNA NA DRUGĄ DEKADĘ

Doświadczenia pierwszej dekady UGW, nawet jeśli ogólnie bardzo pozytywne, ukazują szereg niedociągnięć, które należy usunąć. Konieczna będzie konsolidacja osiągniętej z trudem stabilności makroekonomicznej, przy jednoczesnym: **a)** zwiększaniu potencjału wzrostu oraz zachowywaniu i podnoszeniu poziomu opieki społecznej dla obywateli strefy euro; **b)** zapewnianiu płynnych zdolności dostosowawczych w miarę rozszerzania się UGW o nowych członków; i **c)** skutecznej ochronie interesów strefy euro na arenie gospodarki światowej. Ważne jest, że wysiłki te będą podejmowane w kontekście ogólnoświatowego otoczenia, które bardzo się zmieniło od czasu wprowadzenia euro, i za ewentualne niepowodzenie trzeba będzie zapłacić obecnie znacznie wyższą cenę.

Aby sprostać tym wyzwaniom **Komisja proponuje agendę opierającą się na trzech filarach:**

- agendzie wewnętrznej, której celem jest pogłębienie koordynacji polityki fiskalnej i nadzoru nad nią, rozszerzenie w UGW nadzoru makroekonomicznego poza politykę fiskalną i skuteczniejsze wcielenie reformy strukturalnej w ogólną strategię polityki koordynacji w ramach UGW;
- agendzie zewnętrznej, której celem jest podniesienie roli strefy euro w kierowaniu gospodarką na szczeblu światowym;
- skutecznym systemie kierowania gospodarką, jakiego wymagają obie wspomniane agendy.

I. Wewnętrzna agenda polityczna: lepsza koordynacja i nadzór

Pogłębianie i rozszerzanie nadzoru

Należy nadal bezwzględnie przestrzegać przepisów części naprawczej paktu na rzecz stabilności i wzrostu, a także **poprawić nadzór w ramach tej części paktu**. Krajowa strategia budżetowa w czasie trwania całego cyklu, tj. zarówno w czasie dobrej, jak i złej koniunktury, powinna być uważniej kierowana przez koordynację polityki fiskalnej. Należy pogłębić nadzór budżetowy w celu objęcia nim dwóch podstawowych dziedzin:

i) **zabezpieczenie trwałości finansów publicznych** z korzyścią dla przyszłych pokoleń. Przyjęcie na szczeblu krajowym średniookresowych ramowych zasad fiskalnych mogłoby na dłuższą metę przyczynić się do osiągnięcia stabilnych i zrównoważonych finansów publicznych. Skuteczność takich zasad ramowych zależałaby od dobrze opracowanych zasad dotyczących wydatków, co umożliwiłoby funkcjonowanie w ramach paktu na rzecz stabilności i wzrostu automatycznych stabilizatorów fiskalnych, dostosowujących skład wydatków publicznych do strukturalnych i koniunkturalnych potrzeb gospodarki. Na poziomie strefy euro należy zwrócić szczególną uwagę na monitorowanie sytuacji w zakresie długu publicznego, przy jednoczesnym wzmacnianiu średniookresowych celów budżetowych w celu pokrycia ukrytych zobowiązań. Ponadto długookresowe prognozy budżetowe, określające wpływ starzenia się społeczeństwa na finanse publiczne, mogą obejmować przygotowanie krajowych strategii na rzecz zrównoważenia finansów publicznych i promować środki mające na celu reformę systemu emerytalnego i ubezpieczeń zdrowotnych oraz podniesienie wskaźników zatrudnienia;

ii) **podniesienie jakości finansów publicznych**. Innymi słowy – zapewnienie wyższej jakości za pieniądze publiczne poprzez ukierunkowywanie systemów wydatków publicznych i opodatkowania na działania sprzyjające wzrostowi i podnoszące konkurencyjność. Przy podnoszeniu trwałości i jakości finansów publicznych, zapewniając jednocześnie wspieranie stabilności makroekonomicznej w ramach budżetów, bardzo pomocne byłyby także reformy programów wydatków na cele społeczne, które zapewniałyby większą ochronę dochodów, zwiększając jednocześnie zachęty do podejmowania pracy – tzw. podejście *flexicurity*.

Poza nadzorem budżetowym istnieje także wyraźna potrzeba **rozszerzenia nadzoru w celu zaradzenia kwestii nierównowagi makroekonomicznej**. Istnieje potrzeba monitorowania dochodzących do głosu w państwach członkowskich czynników, takich jak wzrost deficytów na rachunku bieżącym, utrzymujące się rozbieżności w zakresie inflacji czy tendencje do nie zrównoważonego wzrostu, z uwagi na fakt, że wzajemny wpływ i współzależność gospodarek krajów strefy euro oznacza, że wspomniane czynniki nie są wyłącznym problemem danego kraju, ale całej strefy euro. Doświadczenie pierwszych dziesięciu lat istnienia UGW pokazuje, że o ile integracja rynków, zwłaszcza w przypadku sektora usług finansowych, jest – ogólnie rzecz biorąc – korzystna dla UGW, gdyż może pomóc w absorpcji zaburzeń makroekonomicznych, dając możliwości podziału ryzyka i propagując realokację zasobów, o tyle może ona także, jeśli nie idą z nią w parze odpowiednie strategie polityczne, zwiększyć rozbieżności między uczestniczącymi krajami. Podczas gdy niektóre z tych rozbieżności mogą być niegroźne, gdyż odzwierciedlają proces nadrabiania zaległości lub nawet normalne dostosowanie, mogą być one także szkodliwe i wynikać z nieskutecznego dostosowania. Zwiększony nadzór pomógłby w takim przypadku dotkniętym krajom wypracować wczesne reakcje, zanim rozbieżności zbyt się utrwala.

Wreszcie szerszy **nadzór nad krajami kandydującymi do strefy euro**, zbliżony do proponowanego dla aktualnych członków strefy, będzie miał przełomowe znaczenie dla ich przygotowań do przyjęcia jednolitej waluty. Wielu przyszłych członków strefy euro doświadcza znacznych przypływów kapitału (odzwierciedlających oczekiwania ciągłego szybkiego wzrostu dochodu) i posiada szybko rozwijające się sektory finansowe, które mogą wpłynąć na wzrost kredytów (będących zazwyczaj na niskim poziomie) i spowodować nierównowagę w handlu zewnętrznym. Aktualnie nadzór nad krajami kandydującymi do strefy euro odbywa się poprzez ocenę programów konwergencji. Możliwe jest jednak sprawowanie bardziej zdecydowanego kierownictwa politycznego i ściślejszego nadzoru nad wydarzeniami gospodarczymi, zwłaszcza w przypadku krajów uczestniczących w europejskim mechanizmie kursowym (ERM) II, będącym zarówno czynnikiem kryteriów przyjęcia euro, jak i narzędziem propagowania trwałej konwergencji nominalnej i realnej. Nie powinno to oznaczać nakładania dodatkowych ograniczeń związanych z przystąpieniem do strefy euro.

Nadzór musi być budowany w oparciu o istniejące narzędzia. Kluczowe narzędzia nadzoru nad polityką fiskalną i koordynacji polityki gospodarczej zostały jasno określone w Traktacie i w pakcie na rzecz stabilności i wzrostu. Wykonywanie przepisów części naprawczej paktu nadal będzie odgrywało zasadniczą rolę w odwodzeniu od nieprzestrzegania postanowień Traktatu. Pakt na rzecz stabilności i wzrostu –przewiduje definiowanie średniookresowych strategii budżetowych i ich ocenę za pomocą opinii Rady w sprawie krajowych programów stabilności. Artykuł 99 Traktatu stanowi, że „państwa członkowskie uznają swoje polityki gospodarcze za przedmiot wspólnego zainteresowania i koordynują je w ramach Rady”. Kluczowymi narzędziami kierowania i nadzoru są zalecenia procesu lizbońskiego dla strefy euro i poszczególnych krajów są. Istnieje natomiast miejsce dla usprawnienia sposobu stosowania tych instrumentów. Analiza pierwszych dziesięciu lat przemawia za wzmocnieniem części naprawczej paktu, jak zostało to zatwierdzone przez Radę ECOFIN², w celu wspierania osiągnięcia zrównoważonej polityki budżetowej i zajęcia się szerszymi kwestiami, które mogą wpłynąć na makroekonomiczną stabilność kraju i ogólne

² KOM(2007) 316.

funkcjonowanie UGW. Wspomniane narzędzia, mające umocowanie w Traktacie, uzupełnia proces średniookresowego przeglądu budżetowego, podejmowanego co roku wiosną przez Eurogrupę. Ten system wzajemnej oceny koncentrował się dotychczas na nadzorze budżetowym, teraz jednak jego zakres ma ulec poszerzeniu, aby wzmocnić skuteczność nadzoru opartego na Traktacie.

Lepsze włączenie polityki strukturalnej w proces koordynacji

Strefa euro posiada szczególną motywację, aby odnieść sukces w przeprowadzaniu reform strukturalnych. Przyspieszenie tempa reform – co byłoby oczywiście pożądane dla całej UE – jest absolutną koniecznością dla strefy euro. Ważne jest, że skuteczniejsze reakcje rynkowe będą się opłacały podwójnie: wzmacniając na dłuższą metę wzrost standardów życia, a jednocześnie umożliwiając lepsze dostosowywanie się do wstrząsów i wspierając stabilizację makroekonomiczną. Doświadczenia empiryczne z przeprowadzonej przez Komisję analizy wskazują na to, że reformy strukturalne w krajach, gdzie jednolita waluta jest w obiegu, posiadają wyższy „mnożnik” niż gdzie indziej: to znaczny, że kraje przeprowadzające reformy strukturalne mogą liczyć na zyski, podczas gdy kraje, które ich nie przeprowadzają, zapłacą prawdopodobnie wysoką cenę za swoją bezczynność. Strategia lizbońska na rzecz wzrostu i zatrudnienia, która walczyła przyczyniła się do włączenia reform strukturalnych do agendy politycznej, dzięki wytycznej nr 6 w sprawie strefy euro i szczegółowym zaleceniom dla strefy euro zapewnia podstawę do określenia obszarów do podjęcia najpilniejszych działań. W partnerskich stosunkach między Komisją a państwami członkowskimi strategia lizbońska stanowi podstawę do sterowania procesem reform zarówno w całej strefie euro, jak i poszczególnych krajach.

Usunięcie pozostałych barier na drodze do *integracji rynków produktowych* jest niezbędnym warunkiem dobrego funkcjonowania strefy euro. Mimo siły napędowej, jaką UGW i program na rzecz jednolitego rynku wyzwoliły w zakresie do tworzenia bardziej otwartych i konkurencyjnych gospodarek, niewielki wzrost wydajności i bariery wejścia, zwłaszcza w dziedzinie usług, nadal hamują skuteczne przystosowywanie się do zmieniających się okoliczności gospodarczych w strefie euro i utrzymują presję wzrostową na ceny. Innowacje i rozpowszechnienie technologii – ważne elementy zarówno poprawy konkurencyjności, jak i wydajności – są w państwach członkowskich strefy euro wprowadzane bardzo wolno. Proponowany w ramach przeglądu jednolitego rynku system monitorowania rynku powinien być stosowany do wychwytywania właśnie tego rodzaju niedociągnięć.

Lepsze funkcjonowanie rynków pracy w strefie euro jest konieczne do wsparcia dostosowania w zglobalizowanej gospodarce i podniesienia potencjału wzrostu w obliczu starzenia się społeczeństwa. Większa elastyczność płac i zróżnicowanie między sektorami przemysłu, zawodami i regionami oraz inwestycje w kapitał ludzki są nieodzowne do podniesienia konkurencyjności i umożliwienia płynnej realokacji zasobów w przypadku wstrząsów. Liczne reformy zmierzające do zwiększenia wykorzystania potencjału siły roboczej, podejmowane w kontekście strategii lizbońskiej, opłaciły się. Jednak postępy w poszczególnych krajach nie były jednakowo duże, dlatego też nadal powinny stać w centrum strategii reform na następną dekadę. Celem reform programów wydatków na cele społeczne i strategii na rzecz aktywnego rynku pracy powinna być lepsza ochrona dochodów, przy zwiększaniu jednocześnie zachęty do pracy.

Stosunkowo duże korzyści wynikają dla strefy euro ze wspierania integracji finansowej UE. W dziedzinie integracji rynków finansowych w UE poczyniono duże postępy, konieczne są jednak dalsze wysiłki na rzecz poprawienia wydajności i płynności rynków finansowych w strefie euro. Ułatwiłoby to dostosowanie gospodarcze poprzez podział ryzyka i wsparcie bardziej równomiernego stosowania wspólnej polityki monetarnej w strefie euro. Należy dołożyć szczególnych starań na rzecz wsparcia transgranicznej działalności w zakresie świadczenia detalicznych usług finansowych, poprawy wydajności finansowania z tytułu obligacji korporacyjnych i rządowych oraz poluzowania kosztów regulacyjnych i nadzoru dla pośredników finansowych działających w warunkach podlegania wielu jurysdykcjom. Z uwagi na podział odpowiedzialności za ochronę stabilności finansowej w całej strefie euro między Eurosystemem i uczestniczącymi państwami członkowskimi, w miarę postępu integracji finansowej rośnie potrzeba ściślejszej współpracy transgranicznej w zakresie porozumień dotyczących zapobiegania kryzysom, zarządzania kryzysowego i przezwycięzania kryzysów. W kontekście szczególnych kwestii związanych z wydajnością i stabilnością, biorąc też pod uwagę doświadczenia trwającego niepokoju finansowego, strefa euro powinna przejąć wyraźną rolę w propagowaniu agendy UE na rzecz integracji finansowej i wzmacniać porozumienia UE na rzecz stabilności finansowej.

Aby w pełni wykorzystać potencjał UGW, należy zwiększyć zachęty do kontynuowania reform w strefie euro. Włączenie polityki strukturalnej w proces koordynacji strefy euro może przynieść wsparcie na trzy sposoby: a) zalecenia dla całej strefy euro wraz z zaleceniami dla poszczególnych krajów wydane w ramach zintegrowanych wytycznych strategii lizbońskiej stanowią podstawę koordynacji reform strukturalnych; należy zorganizować ściślejsze monitorowanie ich wdrażania; b) podczas dokonywania oceny postępów w wykonaniu średniookresowych celów budżetowych w kontekście przeprowadzonej w 2005 r. reformy paktu na rzecz stabilności i wzrostu powstała możliwość wzięcia pod uwagę reform strukturalnych, które na krótką metę byłyby fiskalnie kosztowne, lecz na dłuższą metę przyniosłyby korzyści pod względem trwałości wzrostu i stabilności fiskalnej. W celu zapewnienia przestrzegania zobowiązań wyraźnie wytyczonych w pakiecie można by ustanowić system wzajemnej oceny oparty na strukturze analitycznej opracowanej w ramach strategii lizbońskiej oraz na informacjach *ex ante* dostarczanych przez państwa członkowskie; c) wprowadzić lepszy porządek reform, pierwszeństwo powinna otrzymać poprawa funkcjonowania rynków finansowych. Miałoby to nie tylko pozytywny wpływ na wzrost i dostosowanie, ale pomogłoby także zwiększyć zachęty do przeprowadzenia kolejnych reform strukturalnych, ukazując dalekosiężne korzyści i umożliwiając przepływ kapitału do nowych możliwości inwestycyjnych powstałych dzięki tym reformom strukturalnym.

II. Zewnętrzna agenda polityczna: zwiększenie międzynarodowej roli strefy euro

Międzynarodowy status euro niesie ze sobą **korzyści, odpowiedzialność i ryzyko**. Wspiera rozwój sektora finansowego w Europie, przynosi ogromne zyski ze stosowania euro jako waluty rezerwowej i obniża ryzyko narażenia się na zmienność kursów walutowych w miarę jak ceny i faktury są coraz częściej wyrażane w euro. Jednak sama wielkość strefy euro oznacza, że decyzje polityczne i wydarzenia gospodarcze w ramach UGW są odczuwalne wszędzie choćby z tego względu, że światowe rynki finansowe bardziej niż kiedykolwiek dotąd działają jak międzynarodowy kanał przekazu. Wiąże się z tym zagrożenie, gdyż rosnące międzynarodowe znaczenie euro wystawia strefę euro na niekorzystne zmiany portfela między głównymi walutami międzynarodowymi i kategoriami aktywów. Osiągnięcie przez

euro pozycji waluty międzynarodowej i połączone znaczenie gospodarki strefy euro wpłynęło na zmianę reguł gry dla członków UGW i ich partnerów międzynarodowych.

Strefa euro musi zatem **opracować międzynarodową strategię**, która byłaby współmierna do międzynarodowego statusu jej waluty. Po udanej pierwszej dekadzie zadaniem strefy euro, będącej już teraz filarem stabilności dla swoich sąsiadów, jest opracowanie jasnej i kompleksowej strategii wobec międzynarodowych zagadnień gospodarczych i finansowych. Musi ona aktywniej i bardziej zdecydowanie odgrywać rolę zarówno na forach międzynarodowych, jak i w ramach bilateralnych dialogów z partnerami strategicznymi. Musi poprawić koordynację i zdefiniować wspólne pozycje oraz – w stosownych przypadkach – wspólny zakres uprawnień i obowiązków we wszystkich tych kwestiach. Musi także przemawiać jednym głosem w sprawie polityki kursów walutowych i przyjąć na siebie odpowiedzialność w kwestiach stabilności finansowej i nadzoru makroekonomicznego. Potrzebę tę wzmacnia ryzyko niekorzystnego wpływu rosnącej nierównowagi gospodarczej na świecie na konkurencyjność strefy euro i jej członków.

Najskuteczniejszym sposobem zrównania przez strefę euro jej wpływu ze znaczeniem gospodarczym jest **opracowanie wspólnego stanowiska i skonsolidowanie przedstawicielstwa**, dążąc w ostateczności do uzyskania jednego mandatu we właściwych międzynarodowych instytucjach finansowych i na właściwych międzynarodowych forach finansowych. Jest to ambitny cel i postępy w zakresie agendy zewnętrznej zależą będą przede wszystkim od skuteczności systemu kierowania strefą euro. Nawet jeśli UE i strefa euro postrzegane są często przez inne kraje jako nadreprezentowane w organizacjach międzynarodowych (pod względem zarówno miejsc, jak i ciężaru głosu), strefa euro nadal nie posiada na forach międzynarodowych głosu proporcjonalnie silnego do jej znaczenia gospodarczego. Konsolidacja strefy euro wzmocniłaby jej siłę w negocjacjach międzynarodowych i zmniejszyła koszty koordynacji międzynarodowej, ponoszone zarówno przez nią samą, jak i przez jej kluczowych partnerów. Stworzyłoby to także dużo wolnej przestrzeni dla krajów rynków wschodzących, które mogłyby zwiększyć swój udział w międzynarodowych instytucjach finansowych.

III. Wspieranie skutecznego kierowania UGW

System **kierowania gospodarką UGW musi stać na wysokości zadania wobec wyzwań**, jakie stoją przed strefą euro. Obecny podział odpowiedzialności między instytucjami i instrumentami, które rządzą prowadzeniem polityki gospodarczej w UGW jest, ujmując ogólnie, dobry. Niemniej jednak istnieje wyraźna potrzeba wprowadzenia dostosowań w instytucjach i praktykach tak, aby były w stanie sprostać pojawiającym się wyzwaniom politycznym.

Silne zaangażowanie ze strony wszystkich państw członkowskich UE w Radzie ECOFIN jest decydującym czynnikiem w celu zapewnieniu skutecznego działania UGW. Od początku Rada ECOFIN była forum podejmowania decyzji w UE w sprawach polityki gospodarczej i – w kontekście ewoluującego zazębiania się strefy euro i UE – powinna pozostać centralną platformą systemu kierowania gospodarką UGW poprzez włączenie w większym stopniu zagadnień UGW w prace Rady. Mogłaby spowodować przyjęcie spójniejszego podejścia w należących do niej dziedzinach kompetencji, tj. polityce makroekonomicznej, rynkach finansowych i opodatkowania, aby umożliwić powstanie między nimi efektu pozytywnej synergii. Obecny Traktat przewiduje dużo miejsca dla pełnej koordynacji i pełnego nadzoru w

całej UE, zgodnych ze wspomnianymi wytycznymi. Ponadto kiedy nowy traktat lizboński zostanie ratyfikowany, wzmocni on rolę ministrów finansów strefy euro w odniesieniu do kwestii dotyczących funkcjonowania UGW i wszelkie rozmowy w tych kwestiach odbywać się będą w ramach Rady ECOFIN.

Eurogrupa powinna nadal służyć jako platforma pogłębiania i rozszerzania koordynacji polityki oraz nadzoru w UGW. W kontekście nadzoru fiskalnego, koordynacja *ex ante* polityki budżetowej za pośrednictwem średniookresowego przeglądu budżetowego powinna być nastawiona na kierowanie zachowaniem fiskalnym w czasie trwania cyklu, aby reagować na każde procykliczne odchylenie. Podstawowym zadaniem wobec problemu starzenia się społeczeństwa jest zwiększenie skuteczności części naprawczej paktu na rzecz stabilności i wzrostu przy wspieraniu osiągnięcia ambitnych celów średniookresowych. Aby uniknąć zwiększania się nierównowagi i nadmiernych rozbieżności między krajami strefy euro Eurogrupa powinna porozumieć się, opracować wytyczne polityczne i monitorować, czy postępowanie państw członkowskich w dziedzinach sprzyjających zdolnościom dostosowawczym i stabilności makroekonomicznej jest z nimi zgodne. „Wzajemną ocenę” – wielostronne dyskusje w sprawie odpowiednich wydarzeń w jednym lub kilku krajach – powinno się wzmocnić, aby zachęcić ministrów finansów do rozpatrywania krajowych kwestii i strategii politycznych w kontekście strefy euro. Eurogrupa powinna ponadto zwrócić baczniejszą uwagę na monitorowanie wykonywania zaleceń lizbońskich dotyczących strefy euro w celu zwiększenia potencjału wzrostu i podniesienia konkurencyjności za pomocą reform strukturalnych.

Komisja powinna odgrywać silną, pomocniczą rolę w celu zapewnienia skutecznego funkcjonowania UGW. Powinna dbać o koordynację strategii politycznych, uwzględniając w swoich wnioskach politycznych wymiar UGW. Powinna zwiększyć nadzór fiskalny i makroekonomiczny oraz wspierać dalszą integrację gospodarczą i finansową. W ramach swojej funkcji nadzorczej powinna pogłębiać ocenę czynników gospodarczych i finansowych strefy euro, koncentrując się zwłaszcza na skutkach dodatkowych środków polityki krajowej. We współpracy z państwami członkowskimi należy kontynuować prace nad poprawą dokładności wskaźników cyklicznych i strukturalnych fiskalnych. Co się tyczy agendy międzynarodowej, Komisja powinna zwiększyć swoją rolę w dialogach i na forach międzynarodowych. Ogólnie rzecz biorąc, Komisja powinna wspierać wysiłki zmierzające do poprawy funkcjonowania UGW zarówno na płaszczyźnie wewnętrznej, jak i międzynarodowej, biorąc na siebie zadania strażnika bezpiecznej polityki gospodarczej, nałożone na nią mocą Traktatu; w tym celu powinna dążyć do pełniejszego wykorzystania instrumentów przekazanych jej w Traktacie.

Nowy Traktat – po ratyfikacji – będzie posiadał duży wachlarz możliwości wzmocnienia koordynacji i nadzoru politycznych strategii gospodarczych w strefie euro. Artykuł 136 powstałego Traktatu o Unii Europejskiej dawałby możliwość „przyjęcia środków w odniesieniu do państw członkowskich, których walutą jest euro, aby: wzmocnić koordynację i nadzór ich dyscypliny budżetowej; i określić kierunki, w zakresie w jakim ich to dotyczy, polityki gospodarczej, zapewniając zgodność tych kierunków z kierunkami przyjętymi dla całej Unii oraz nadzór nad nimi”. Traktat zwiększyłby ponadto rolę Komisji jako niezależnego „arbitra” w kontekście wielostronnego nadzoru, z przepisami art. 121, dającymi Komisji możliwość udzielania państwom członkowskim bezpośrednich ostrzeżeń, kiedy ich polityka gospodarcza nie jest spójna z ogólnymi wytycznymi lub może zagrozić właściwemu funkcjonowaniu UGW.

System kierowania EMU musi **zagwarantować, że rozszerzanie strefy euro będzie postępowało w sposób płynny**. W ciągu następnej dekady strefa euro ma się rozszerzyć, obejmując większość obecnych państw członkowskich UE, gwarantując przy tym, że właściwe prowadzenie tego procesu zapewni w przyszłości skuteczne działanie gospodarki strefy euro. W czasie uczestnictwa w ERM II kraje powinny wykorzystać otoczenie o zwiększonej stabilności makroekonomicznej, aby przyjąć bezpieczne strategie w ramach polityki makroekonomicznej i strukturalnej. Jak określono w Traktacie, Komisja powinna dostarczać regularnej, rzetelnej oceny trwałego postępu w procesie konwergencji. Szczególne zadanie Eurogrupy i ECOFIN-u polega natomiast na budowaniu zaufania, analizowaniu wydarzeń ekonomicznych i udzielaniu niezbędnych wskazówek w postaci strategii politycznych i reform, koniecznych do potencjalnej nominalnej i realnej konwergencji członków strefy euro.

Istnieje także potrzeba **poprawy dialogu na temat UGW między instytucjami UE i z ogółem społeczeństwa**. Komisja powinna zwłaszcza rozwinąć dialog i prowadzić konsultacje z Parlamentem Europejskim, a także z innymi partnerami na szczeblu europejskim i krajowym. Eurogrupa powinna prowadzić w podobnym tonie dialog z EBC, Parlamentem Europejskim i partnerami socjalnymi w strefie euro. Wszystkie te instytucje, poczynając od Komisji, powinny poprawić sposób komunikowania szerokiej publiczności tematów związanych z UGW. Należy zwłaszcza lepiej wyjaśnić znaczne korzyści makro- i mikroekonomicznych, takich jak osłonna rola euro w czasie trwającego aktualnie niepokoju finansowego oraz znaczący, korzystny wkład strategii polityki gospodarczej w UGW.

WNIOSEK

UGW odniosła spektakularny sukces. Po dziesięciu latach istnienia zapewniła stabilność makroekonomiczną, pobudziła gospodarczą integrację Europy (choćby dzięki kolejnym rozszerzeniom), zwiększyła swoją odporność na niekorzystne wstrząsy oraz stała się regionalnym i światowym filarem stabilności. Jednolita waluta i leżące u jej podstaw ramy polityczne bardziej niż kiedykolwiek dowodzą swojej wartości. W UGW nadal istnieje jeszcze niewykorzystany potencjał. To – w połączeniu z nagłącymi problemami globalizacji, niewystarczających zasobów naturalnych, zmian klimatu i starzenia się społeczeństwa – wymaga lepszej koordynacji politycznych strategii gospodarczych, dalszych postępów w zakresie reform strukturalnych, znaczniejszej roli na arenie światowej dla strefy euro i zdecydowanego zaangażowania państw członkowskich w osiągnięcie tych celów. Fakt, że skutki wspomnianych trendów światowych stały się już odczuwalne przez wzrost cen energii, żywności i zasobów naturalnych, niepokój na rynkach finansowych i globalną korektę kursu wymiany walut, podkreśla jeszcze znaczenie szybkiego działania.

Wykonanie celów wewnętrznej i zewnętrznej agendy politycznej oraz poprawa kierownictwa, jak wskazano wcześniej, przyczyni się na dłuższą metę do sprostania wyzwaniom, jakie stoją przed strefą euro i gospodarką światową. UGW przyniesie też znaczne korzyści wszystkim członkom UE:

- **UGW jest kamieniem milowym integracji UE.** Mimo że jej cele i osiągnięcia mają głównie charakter gospodarczy, UGW nigdy nie była projektem wyłącznie gospodarczym. Od początku UGW pojmowana była jako przełomowy krok w procesie integracji UE. Rola ta stała się jeszcze wyraźniejsza od chwili rozszerzenia UE z 15 do 27 państw członkowskich w 2004 r., kiedy wszystkie nowe kraje członkowskie UE rozpoczęły przygotowania do przyjęcia euro. Perspektywa przystąpienia do strefy euro była jedną z głównych sił napędowych konwergencji tych krajów ze standardami życia w UE.
- **Dobrze funkcjonująca UGW jest głównym atutem UE jako całości,** chociażby z tego powodu, że przeważająca większość krajów UE – jeśli nie wszystkie – przystąpi w końcu do UGW. Dobrze prosperująca gospodarka strefy euro przyczyni się do zamożności i dynamizmu całej UE, zwiększając poparcie społeczne dla integracji UE zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz strefy euro.
- **Silna UGW będzie sprzyjać wiodącej roli UE w gospodarce światowej.** Dobrze funkcjonująca strefa euro kładzie podwaliny silnej pozycji UGW na zewnątrz, zarówno w sferze makroekonomicznej, jak i w dziedzinie globalnego nadzoru finansowego i globalnych regulacji finansowych. Dowiedzenie własnej zdolności do wzmocnienia zewnętrznej pozycji strefy euro i przyjęcie na siebie odpowiedzialności będzie miało korzystny wpływ na inne dziedziny polityki, w których UE aspiruje do wiodącej roli, np. w dziedzinie trwałego rozwoju, pomocy rozwojowej, polityki handlowej, konkurencji czy praw człowieka.

Do zrealizowania tej obszernej agendy politycznej konieczne są wola polityczna i determinacja. Sukces UGW pokazuje, że dzięki inicjatywie politycznej i ambicji można osiągnąć znaczne korzyści gospodarcze, socjalne i polityczne. Jednak aby móc w pełni wyzwolić te korzyści, decydujące jest nieprzerwane zaangażowanie wszystkich stron. Komisja będzie zatem zachęcać do podjęcia w drugiej połowie 2008 r. obszernej dyskusji nad wymienionymi kwestiami i promować szeroki konsensus w sprawie elementów omawianej agendy z pozostałymi instytucjami UE oraz szeregiem właściwych podmiotów i zainteresowanych stron. Korzystając z tej dyskusji, Komisja przedstawi stosowne wnioski operacyjne.